

Franz Gerstenbrand (1924-2017)

Ο παγκόσμιος πρέσβυς των Νευροεπιστημών

Σταύρος Ι. Μπαλογιάννης
Ομοτ. Καθηγητής Νευρολογίας

«εἰξέμοιμύριοι, ἐὰν ἄριστοςῆι» *Ἡράκλειτος (fr. B 49a).*

Αἱ Νευρολογικαὶ ἐπιστῆμαι βαρέως εστερήθησαν τὸν καθηγητὴν καὶ διδάκτορα πολλῶν Πανεπιστημίων Franz Gerstenbrand ὁ ὁποῖος ἐξεδήμησεν εἰς Κύριον τὴν 30^η Ἰουνίου τοῦ 2017.

Ὁ αείμνηστος Καθηγητὴς υπῆρξεν ἐκ τῶν προφητικῶν μορφῶν τῆς Νευρολογίας, προσεγγίζων εἰς τὴν σκέψιν καὶ τὴν ἐνόρασιν τοὺς Ἕλληνας Προσωκρατικούς φιλοσόφους, καθ' ὅσον εἶχεν τὴν δυνατότητα νὰ ἐναρμονίζη τὰς πολυτίμους γνώσεις τῆς κλινικῆς Νευρολογίας τῶν διασῆμων Ἑρωπαϊκῶν Σχολῶν τῆς Κεντρικῆς καὶ Δυτικῆς Ἑυρώπης μετὰ τῆς πληθώρας τῶν νέων δεδομένων τῆς συγχρόνου ἐργαστηριακῆς καὶ πειραματικῆς ἐρεῦνης, τὰ ὁποῖα ταχέως ἐξελίσσονται, ἀκολουθούντα τὴν κατακόρυφον ἀνοδικὴν πορείαν τῆς συγχρόνου τεχνολογίας καὶ υπολογιστικῆς, χωρὶς ἐν τούτοις νὰ ἀπέχη οὗτος ἐκ τοῦ Ἱπποκρατείου πνεύματος, τοῦ φιλοσοφικοῦ στοχασμοῦ καὶ τῶν προφητικῶν ἐνοράσεων διὰ τὸ μέλλον τῶν Νευρολογικῶν ἐπιστημῶν, τὰς ὁποίας μετὰ ἐνθουσιασμοῦ προέβαλεν καὶ υπεστήριξεν παγκοσμίως.

Ὁ Franz Gerstenbrand, υἱὸς ἐπαρχιακοῦ ἱατροῦ (Distriktsarzt), ἐγεννήθη εἰς τὰς 6 τοῦ Σεπτεμβρίου τοῦ 1924 εἰς τὸ Hof τῆς Βορείου Μοραβίας (Nordmähren) καὶ ἐφοίτησεν εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον τοῦ Untertannowitz καὶ τὸ Γυμνάσιον τοῦ Nikolsburg τῆς Νοτίου Μοραβίας. Ὁ τόπος τῆς γεννήσεως καὶ τῶν ἐγκυκλίων σπουδῶν τοῦ υπῆρξεν πρόσφορος δέκτης τοῦ πολυτίμου ἱεραποστολικοῦ ἔργου τῶν Θεσσαλονικέων Ἀγίων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου, οἱ ὁποῖοι μετέβησαντο 862 ἐπὶ Πατριάρχου Φωτίου καὶ Αυτοκράτορος Μιχαήλ Γ' εἰς τὴν Μεγάλην Μοραβίαν τοῦ Πρίγκιπος Ραστισλάβου (864 – 870), διὰ τὴν διάδοσιν τῆς Χριστιανικῆς Ἀληθείας. Τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον τῶν, ἡ θρησκευτικὴ καὶ φιλοσοφικὴ ἀναγέννησις τῶν σλαβικῶν λαῶν καὶ ἡ εἰσαγωγή τοῦ κυριλλικοῦ ἀλφαβήτου παρέμειναν ὡς μοναδικοὶ σταθμοὶ εἰς τὴν πνευματικὴν καὶ πολιτιστικὴν ἱστορίαν τῆς Ἑυρώπης. Εἰς τὴν εὐγένειαν, τὴν ἐμφυτον καλοσύνην, τὴν ἀγάπην τῆς γνώσεως, τὸ πανανθρώπινον πνεῦμα, τὴν σωφροσύνην καὶ τὴν ψυχικὴν καλλιέργειαν τοῦ Franz Gerstenbrand διεκρίνοντο πάντοτε αἱ ἀκτίνες τοῦ ἀνεσπέρου φωτός τῶν μεγάλων Θεσσαλονικέων φωτιστῶν.

Ὁ Franz ἐξεπλήρωσεν τὴν στρατιωτικὴν θητείαν τοῦ, υπηρετῶν εἰς τὴν ἀεροπορίαν (Luftwaffe) κατὰ τὰ ἔτη 1942-1945, συγχρόνως με τὸν υπηρετούντα εἰς τὸ ἀντίθετον στρατόπεδον James Toole, ἐπιφανὴ Νευρολόγον, Καθηγητὴν Νευρολογίας καὶ Πρόεδρον τῆς Παγκοσμίου Νευρολογικῆς Ὁμοσπονδίας, μετὰ τοῦ ὁποῖου συνεδέθη ἀργότερον διὰ βαθείας φιλίας καὶ στενῆς συνεργασίας, ἀγωνιζόμενοι ἐνθέρμως ἀμφοτέρω διὰ τὴν πρόοδον καὶ κραταίωσιν τῶν Νευρολογικῶν Ἐπιστημῶν παγκοσμίως.

Ο Franz Gerstenbrand ολοκλήρωσε τις ιατρικές σπουδές του εις το Πανεπιστήμιον της Βιέννης, αποφοιτήσας μετ' επιτυχίας το 1950. Εξειδικεύθη εν συνεχεία εις την Ψυχιατρικήν και Νευρολογίαν εις την Πανεπιστημιακήν Κλινικήν της Βιέννης, υπό τον Καθηγητήν Hans Hoff, ο οποίος επιστρέψας από τις ΗΠΑ, οργάνωσε τις κλινικές του υπό το πνεύμα της συγχρόνου επιστημονικής σκέψεως, εμπλουτίσας αυτάς με εργαστήρια νευροακτινολογίας, πυρηνικής ιατρικής και με τμήμα παιδονευρολογίας.

Υπό την ανακαινιστικήν ατμόσφαιραν της Βιέννης ο Franz Gerstenbrand ανέπτυξεν μετ' ενθουσιασμού όλην την δραστηριότητα του και αξιοποίησεν εν εκτάσει όλα τα таланτα και τις αρετάς του. Το 1967 ανηγορεύθη υφηγητής (Dozent) Νευρολογίας και Ψυχιατρικής και το 1975 εξελέγη καθηγητής Νευρολογίας. Από του 1976 έως το 1994 διηύθυνεν την Νευρολογικήν Κλινικήν του Πανεπιστημίου του Innsbruck, εις την οποίαν οργάνωσε μεν μονάδα εντατικής παρακολούθησεως νευρολογικών ασθενών και μονάδα αγγειακών εγκεφαλικών επεισοδίων, ίδρυσε δε εκ παραλλήλου Ινστιτούτον Μαγνητικής Τομογραφίας (NMR).

Μετά το 1994, ως Ομότιμος Καθηγητής, ανέπτυξεν μοναδικήν ακαταπόνητον δραστηριότητα εις τον διεθνή στίβον των νευρολογικών επιστημών, εργαζόμενος αδιαλείπτως με νεανικόν ενθουσιασμόν, θέλησιν, οραματισμούς και ελπίδας, έως την ώραν της μεταβάσεως του εις την χώραν της αιωνιότητος.

Μεταξύ των ακαδημαϊκών διακρίσεων του Franz Gerstenbrand προέχουν η αναγόρευσις του ως επιτίμου διδάκτορος του Πανεπιστημίου του Καρόλου (Karls-Universität) της Πράγας τον Ιούνιον του 1997 και η αναγόρευσις του ως επιτίμου διδάκτορος της Ιατρικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου της Θεσσαλονίκης, την 27ην Ιουνίου του 2003, η οποία του έδωσεν μεγίστην χαράν διότι τον συνέδεεν πλέονδιά ακαδημαϊκών δεσμών με την πηγήν της πολιτιστικής παραδόσεως της γενέτειράς του.

Σημαντικής βαρύτητος ήτο η βαθεία επιθυμία του Franz Gerstenbrand να ενώση τους νευροεπιστήμονας εις όλην την έκτασιν της Ευρώπης, αδιακρίτως γεωγραφικών ή πολιτικών συνόρων και ιδεολογικών διαφορών και να δημιουργήση συνθήκας ειρηνικής συνεργασίας αυτών εις τα πλαίσια του σεβασμού, της φιλίας, των ηθικών αξιών, της αγάπης των προς την έρευναν και της ευεργετικής συμβολής των προς τον πάσχοντα άνθρωπον. Ήδη από το 1962, ήρχισεν να υλοποιή τους οραματισμούς του συμβάλλων εις την θέσπισιν και καθιέρωσιν των νευρολογικών συμποσίων μεταξύ των παραδουναβίων χωρών (Danube Symposia), τα οποία ήνθισαν υπό την αιγίδα και την μακράν προεδρίαν του, ως επιτίμου προέδρου, διατηρούμενα ακμαία, μετά δυναμισμού και υψηλού επιστημονικού επιπέδου έως σήμερον.

Διά την ευρυτέραν συνεργασίαν των ευρωπαϊκών χωρών εις το πεδίο της Νευρολογίας, ο Franz Gerstenbrand ίδρυσε το 1991 εις την Βιέννην και ανέπτυξεν εν συνεχεία εν εκτάσει την Ευρωπαϊκήν Ομοσπονδίαν των Νευρολογικών Εταιρειών (EFNS), της οποίας υπήρξεν ο πρώτος πρόεδρος. Η ομοσπονδία συνέδεσεν αρμονικώς εις τα πλαίσια των ετησίων συνεδρίων και των επιστημονικών επιβραβεύσεων της, τους Νευρολόγους όλης της Ευρώπης και των πέραν αυτής χωρών, διά των αρχών της ισότητος, του σεβασμού, της ευγενούς αμίλλης, της φιλίας και της δημιουργικής συνεργασίας και προσφοράς. Η ομοσπονδία (EFNS) απετέλεσεν το ισχυρόν θεμέλιον της ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Ακαδημίας της Νευρολογίας (EAN) διά της συνδέσεως της μετά της Νευρολογικής Ευρωπαϊκής Εταιρείας (ENS), το 2014, κατόπιν επιπόνων προσπαθειών του Franz.

Εις τα πλαίσια της Παγκοσμίου Νευρολογικής Ομοσπονδίας (WFN) ο Franz συνεκρότησεν την εταιρείαν ειδικού ενδιαφέροντος (SIC) διά την νευρολογίαν του διαστήματος και των καταδύσεων, την εταιρείαν της Νευρολογικής Ηθικής (Neuro-

ethics), την εταιρεία της Νευρολογικής αποκαταστάσεως (Neuro-rehabilitation) και εκ παραλλήλου συνηργάστη σταθερώς μετά της Ελληνικής Εταιρείας διά την αναβάθμισιν της ποιότητος της ζωής των χρονίως νευρολογικώς πασχόντων, η οποία ιδρύθη το 2000, διά να αναπτυχθή επί του βάρους αυτής, η Παγκόσμιος Εταιρεία διά την βελτίωσιν της ποιότητος της ζωής των χρονίως νευρολογικώς πασχόντων, η οποία ωργάνωσεν σειράν παγκοσμίων συνεδρίων και εκπαιδευτικών σεμιναρίων, εις πολλάς χώρας εις τας οποίας ανεπτύχθη και επρυτάνευεν το ελληνικόν πνεύμα και απετέλεσεν πλουσίαν πηγήν επιστημονικής, κοινωνικής και εκπαιδευτικής προσφοράς.

Το αδιάλειπτον και συνεχώς αυξανόμενον ενδιαφέρον του Franz διά την αρτίαν επιστημονικήν συγκρότησιν των νέων νευρολόγων εξεδηλώθη, συν τοις άλλοις, διά της συγκροτήσεως, εν συνεργασία μετά των Καθηγητών Pavel Kalvach και Uschi Tschabitscher, της Ακαδημίας διά Νέους Νευρολόγους εις την Νότιον Μοραβίαν, η οποία λειτουργούσα κατά τους θερινούς μήνας παρείχεν υψηλοτάτου επιπέδου επιστημονικάς γνώσεις, διά σειράς διαλέξεων, μαθημάτων και ευρυτάτων συζητήσεων υπό παγκοσμίου κύρους καθηγητών και ερευνητών. Η παγκόσμιος ομοσπονδία νευρολογικής αποκαταστάσεως (WFNR) εθέσπισεν το 2013 το βραβείον Franz Gerstenbrand διά να ενισχύη νέους επιστήμονας ηλικίας κάτω των 30 ετών εις την έφεσιν των διά την έρευναν, την γνώσιν και την κοινωνικήν προσφοράν.

Ο Franz ετιμήθη διά διακρίσεων όσον ελάχιστοι Νευροεπιστήμονες. Τον Ιούνιον του 2003 ανηγορεύθη επίτιμον μέλος της Συγκλήτου του Πανεπιστημίου του Krems (Danube University Krems), τον Νοέμβριον του 2001 επίτιμος πρόεδρος της Αυστριακής Εταιρείας νόσου του Parkinson, της Αυστριακής Νευρολογικής και Ψυχιατρικής Εταιρείας, της Παν-Ρωσικής Νευρολογικής Εταιρείας, της Πολωνικής Ιατρικής Εταιρείας, της Τσεχικής Νευρολογικής Εταιρείας, της Ουγγρικής Νευρολογικής Εταιρείας, της Αυστρο-Μyanmar επιστημονικής Εταιρείας, της Ιατρικής Εταιρείας «J.E. Purkyně». Ο Franz ήτο, εκ παραλλήλου, μέλος της Αμερικανικής Ακαδημίας Νευρολογίας και της Βασιλικής Εταιρείας Ιατρικής του Λονδίνου και μέλος πολλών άλλων αυστριακών, εθνικών και παγκοσμίων επιστημονικών εταιρειών.

Υπό της Ρωσικής οργανώσεως διά την μελέτην του διαστήματος του απενεμήθη το υψηλής βαρύτητος μετάλλιον «Valeriy-Gagarin». Υπό της παγκοσμίου Νευρολογικής ομοσπονδίας του απενεμήθη βραβείον διά τα επιτεύγματα καθ' όλην την ζωήν του (Lifetime Achievement Award). Υπό της Δημοκρατίας της Αυστρίας του απενεμήθη το μέγα αργυρούν μετάλλιον διά τας υπηρεσίας του εις την πατρίδα του (Große Silberne Ehrenzeichen für Verdienste um die Republik Österreich). Υπό της πόλεως του Graz του απενεμήθη το χρυσούν μετάλλιον της πόλεως, υπό της Νοτίου Μοραβίας το βραβείον πολιτισμού (Südmährischen Kulturpreis). Του απενεμήθησαν επίσης τιμητικά μετάλλια από την χώραν του Τυρόλου (Ehrenzeichen des Landes Tirol), από το Πανεπιστήμιον του Innsbruck, εις το οποίον ελειτούργησεν, και του εγένετο η ιδιαίτερα τιμή της απονομής του τιμητικού σταυρού της Αυστρίας διά την προσφοράν του εις την επιστήμην και την τέχνην (österreichische Ehrenkreuz für Wissenschaft und Kunst).

Ο Franz ηργάσθη εν εκτάσει εις το Myanmar (Burma) επί της εκπαιδεύσεως των ιατρών εις την Νευρολογίαν και της οργανώσεως νευρολογικών κλινικών, ταξιδεύων πολλάκις του έτους μετά της ευγενεστάτης συζύγου του Gudrun, παρά τας επικρατούσας ενίοτε δυσχερείς συνθήκας. Ετιμήθη εν εκτάσει υπό των αρχών του της δημοκρατίας του Myanmar (Republic of the Union of Myanmar) και υπήρξεν πρόεδρος της Εταιρείας Αυστρο-Μyanmar (Austrian Myanmar Society). Εκ παραλλήλου συνεκρότησεν προγράμματα αναπτύξεως της Νευρολογίας εις τας χώρας

της Αφρικής εις τας οποίας παρείχεν πάντοτε αμέριστον επιστημονικήν και τεχνολογικήν υποστήριξιν.

Εις τον τομέα της συγγραφικής προσφοράς το έργον του Franz Gerstenbrand είχαν παγκόσμιον ακτινοβολίαν, συνιστάμενον εις 780 δημοσιεύσεις και 12 Συγγράμματα και Μονογραφίας. Το 1967 η μελέτη του Franz επί του τραυματικού συνδρόμου αποφλοιώσεως (Dastraumatischeapallische Syndrom, Klinik, Morphologie, Pathophysiologie und Behandlung) κατέστη μνημιώδης και απετέλεσεν την πρώτην ολοκληρωμένην πραγματείαν και ουσιαστικήν συμβολήν εις το πεδίο της αναλύσεως της παθολογικής φυσιολογίας και της κλινικής εκφράσεως του αγρύπνου κόματος. Η συμβολή του, εκ παραλλήλου, εις την θεραπευτικήν αντιμετώπισιν της νόσου του Parkinson είχαν παγκόσμιον απήχησιν, ως επίσης εντυπωσιακή υπήρξεν η υπ' αυτού μελέτη και η ανάλυσις της προνοσηράς προσωπικότητος των παρκινσονικών ασθενών.

Ο Franz είχαν ευρυτάτην γνωσιολογικήν συγκρότησιν. Ενεβάθυνεν εις τους Έλληνας φιλοσόφους και ιδίως εις τον Αριστοτέλην και τους Στωικούς, εθαύμαζεν την αρχαίαν ελληνικήν τέχνην και λογοτεχνίαν, εμελέτησεν φιλοσοφίαν της Τέχνης, μουσικήν και αρχαίον δράμα, είχαν σφαιροειδή γνώσιν της Ευρωπαϊκής ιστορίας, εγνώρισεν εις βάθος τους πολιτισμούς της Ανατολικής Ασίας και τας παραδόσεις της Αφρικής, εμελέτησεν θρησκαιολογίαν και εγνώρισεν εκ του σύνεγγυς τας ανατολικάς θρησκείας, εσέβετο βαθέως την Ορθοδοξίαν και εφήρμοζεν πάντοτε εις την ζωήν του τας αρχάς του δικαίου και της χριστιανικής ηθικής.

Ο Franz είχαν το χάρισμα να συνεδυάζη την υψηλήν ευφυϊαν όχι μόνον με την θεωρητικήν ενατένισιν και γνώσιν αλλά και με την ζώσα πρακτικότητα. Ηδύνατο να εξεύρη την ορθήν λύσιν επί σειράς πολυσυνθέτων και δυσεπιλύτων ακανθωδών θεμάτων, δι' ό και ήτο ο πνευματικός σύμβουλος (mentor) πολλών επιστημόνων, πολιτικών, υψηλοβάθμων κρατικών λειτουργών και νέων νευρολόγων εις την κεντρικήν Ευρώπην και παγκοσμίως. Η οξεία αντίληψις, η ευελιξία της σκέψεως, ο πλούτος των γνώσεων, η πολιτική ευθύνη και ευαισθησία και η μακρά πολύτιμος εμπειρία του προσέδιδον υψηλόν κύρος και τον ενέτασσαν δικαίως μεταξύ των αληθών πρέσβων της Νευρολογίας εις παγκόσμιον και πανανθρώπινον επίπεδον.

Η προσωπικότης του Franz εκοσμείτο με μεγαλοψυχίαν, έμφυτον ευγένειαν, εσωτερικήν αρμονίαν και ειρήνην, αυτοκυριαρχίαν, συνέπειαν, υπευθυνότητα, βαθύ στοχασμόν, σωφροσύνην, απλότητα, προσιτότητα, άψογον ήθος, αγάπην και σεβασμόν προς τον πλησίον. Ενέπνεεν εις πάντας διά των λόγων, των έργων και της εν γένει συμπεριφοράς του βαθύν σεβασμόν και εκτίμησιν.

Διά τον Franz ισχύει και θα ισχύη πάντοτε το του Ηρακλείτου *«αίρεδνται γάρ έν άντι άπάντων οί άριστοι, κλέος άέναον θνητών»*.

Αιωνία αυτού η μνήμη!

Σταύρος Ι. Μπαλογιάννης
Ομοτ. Καθηγητής Νευρολογίας

Εικ. 1. Ο Καθηγητής Franz Gerstenbrand κατά την αναγόρευση του ως διδάκτορας της Ιατρικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, εν μέσω των καθηγητών Α. Μηνά (δεξιά) και Σ.Μπαλογιάννη.

Εικ.2. Ο Καθηγητής Franz Gerstenbrand κατά την αναγόρευσιν του ως διδάκτορος της Ιατρικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, μετά του Πανοσιολ. Πρωτοσ. της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης π. Στεφάνου (εις το κέντρον) και των Καθηγητών Α. Μηνα, Σ. Μπαλογιάννη και της κ. Ε. Μπαλογιάννη.

Εικ.3 Ο Καθηγητής Franz Gerstenbrand μετά της συζύγου του Gudrun, του Καθηγητού Σ. Μπαλογιάννη και της συζύγου του Ελένης εις το Συνέδριον της Οδησσού εις τας 29 Ιανουαρίου του 2006.

Εικ.4 Ο Καθηγητής Franz Gerstenbrand μετά Καθηγητού Σ. Μπαλογιάννη εις το Συνέδριον της Μασσαλίας εις τας 30 Ιανουαρίου του 2008.